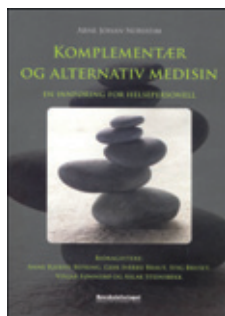

Lettlest og informativt om alternativ medisin

Arne Johan Norheim

Komplementær og alternativ medisin

En innføring for helsepersonell. 205 s, tab, ill.
Kristiansand: Høyskoleforlaget, 2009.
Pris NOK 279
ISBN 978-82-7634-589-6

Komplementær og alternativ medisin er ment å skulle være helsepersonell til hjelp i møtet med pasienter som ønsker å benytte seg av dette.

Det er på tide at det kommer en ny innføringsbok om komplementær og alternativ medisin, gjerne forkortet KAM. Dette er en lesverdig oppdatering på et område som fortsatt er uoversiktlig og der kunnskapene hos helsepersonell er mangelfulle. De færreste av oss følger godt med i forskning, fagutvikling og lovregulering av feltet.

Tonen er nøktern. Jeg liker at man vektlegger forskning og systematisk arbeid for å undersøke om alternativ medisin gir resultater og om slike metoder kan være et reelt komplement til skolemedisinen. Her finnes ingen fanfarer eller misjonering, fremstillingen er nøytral og påstandene reflekterte. Forlaget holder det de lover, dette er et gløtt inn i kunnskapen om alternativ medisin og en kilde til refleksjon. Og det trenger vi som i hovedsak arbeider med vestlig skolemedisin for pasienter som samtidig søker alternativer.

Det fortelles at om lag halvparten av den norske befolkning har benyttet alternative behandlingsmetoder i løpet av det siste året, at to tredeler kan tenke seg å benytte alternativ medisin og at bruken har økt fem ganger i løpet av det siste tiåret. Hver femte norske lege og tre firedeler av sykepleierne har forsøkt komplementær og alternativ medisin som behandling for egne helseplager. Omfanget alene er god nok grunn til at helsepersonell skaffer seg informasjon om temaet.

Temaopplagningen er fyldig og bidragsyterne kapasiteter på sine felter, og det styrker boken. Noen av dem har bidratt i tidligere bøker om emnet.

Kapittel 5 om Nasjonalt forskningssenter for alternativ medisin og kapittel 11 om forskning innen komplementær og alternativ medisin kunne med fordel vært slått sammen, for å unngå gjentakelser. Omtalen av akupunktur og homøopati i egne kapitler er bred og vektlegger historikk og bakgrunnskunnskaper på en god måte.

Kapittel 14 om andre alternative behandlingsformer er for kortfattet, og forfatterens utvalg kan diskuteres. Personlig synes jeg ikke at «amalganisering» fortjener plass som alternativ behandlingsform sammen med antroposofisk medisin og naprapati. Kapittel 17 om hvordan helsepersonell bør møte pasienter i samtalen om alternativ medisin er for kort, her kunne mye mer sies.

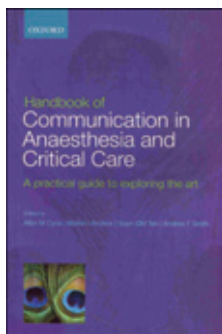
Referansene er fyldige og plassert kapittelvis, det gjør det lettere å lese seg opp tematisk.

Komplementær og alternativ medisin bør absolutt leses, også av «tvilere», som altfor ofte bygger sin oppfatning av alternativ medisin på et ikke-kunnskapsbasert grunnlag. Det er ikke sunt, verken for medisinsk utvikling eller i tillitsrommet mellom pasient og lege. Kunnskap er sunt. Det er ikke så lenge siden nåtidens etablerte skolemedisin var «alternativ».

Odd Kvamme

Leirvik Legekontor
Stord

Inspirerende om klinisk kommunikasjon

Allan M. Cyna, Marion I. Andrew,
Suyn G.M. Tan et al, red.

Handbook of communication in anaesthesia and critical care

A practical guide to exploring the art. 268 s,
tab, ill. Oxford: Oxford University Press, 2010.
Pris GBP 35
ISBN 978-0-19-957728-6

Den vanskelige samtalen eller den vanskelige pasienten? Er dette en håndbok der jeg kan lære kommunikasjonens ABC og lett kan klare vanskelige situasjoner etterpå? Forventningene kan godt være høye og ønsket og behovet for å lære god kommunikasjon stort, men kan samtaleteknikk i lege-pasient-forholdet læres gjennom lesing og kursing eller er dette noe som kun utvikles av klinisk erfaring?

Handbook of communication in anaesthesia and critical care er ment som en veileder i hvordan man kan utforske kunsten å kommunisere. Den henvender seg primært til leger og sykepleiere som jobber innen anesthesi og intensivmedisin, men tar for seg generelle aspekter ved klinisk kommunikasjon og berører derfor alle som er i kontakt med pasienter og pårørende. Det er 20 relativt korte kapitler, avsnittene er korte og det er lagt inn nøkkelinformasjon i egne bokser – i form er den derfor tilpasset et travelt publikum som er vant til hurtig skifte av arbeidssituasjoner.

Første del, som omfatter mer teoretiske aspekter ved kommunikasjon, er imidlertid tung. I annen seksjon introduseres «GREAT», et verktøy som kan brukes til å systematisere en pasientsamtale. GREAT står for Greeting/Goals, Rapport, Explanation, Asking and Answering Questions/Advice and Thanks/Termination. Flere andre algoritmer og sjekklister til bruk i pasientsamtaler, slike som LAURS og SPIKES, er også nevnt, men disse omtales nokså overfladisk. GREAT-algoritmen brukes derimot gjennomgående og i mange relevante kasuistikker. Nettopp pasienteksemplene er det som gjør boken verdt å lese. Her beskrives mange situasjoner og samtaler som er gjenkjennelige, teksten vil derfor føles relevant for legen og sykepleieren i møte med pasienten. Samtaler med pasienter før og etter operasjon, obstetriske situasjoner, barn, intensivmedisin, når feilbehandling oppstår og nålefoxi blir nevnt i ulike kapitler. Temaene kommunikasjon mellom kolleger, rapportering av pasient ved overflyttinger, feedback og debriefing tas også kort opp. Hypnose blir nevnt i siste kapittel. De færreste av oss bruker slike teknikker, men aspekter ved det, slik som bruk av metaforer til avledning og å styre tanker i positiv retning, kan være nyttig.

Denne utgivelsen er ingen «1–2–3, så kan du alt om det», men den tar for seg mange situasjoner jeg kjenner meg igjen i til daglig. Jeg synes den er godt egnet som verktøy til å bevisstgjøre, forbedre eller jobbe mer systematisk med måten vi samtaler med våre pasienter på, og jeg tror mange med lang klinisk erfaring kan ha glede av de midterste kapitlene. God kommunikasjon er en kunst som må læres – både via klinisk pasientnært arbeid og av innspill fra teknikker vi kan bruke som verktøy. Mitt forslag er å ha kommunikasjon på timeplanen i internundervisningen og knytte pasienterfaringer fra avdelingen opp mot temaer fra denne boken.

Hilde Myhren

Generell indremedisinsk avdeling
Oslo universitetssykehus, Ullevål